

Відгук
офіційного опонента Шевчук Оксани Миколаївни,
кандидата педагогічних наук, доцента,
доцента кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи
Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини
на дисертацію Шикітки Галини Миколаївни
«Освітньо-просвітницька діяльність крайових педагогічних товариств
Закарпаття (1919–1944 рр.)»,
подану до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата
педагогічних наук зі спеціальності
13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки

Вагомі соціально-політичні й культурні трансформації сучасного суспільства визначають проблеми педагогічної науки як пріоритетний напрям досліджень. Особливого значення нині набула необхідність модернізації системи освіти та виховання, створення умов для особистої та професійної самореалізації громадян України. Пріоритетними напрямками державної політики, як зазначається в Національній доктрині розвитку освіти, є розвиток системи безперервної освіти та навчання протягом життя, яка проводиться з урахуванням світових тенденцій розвитку освіти протягом життя. У контексті глобалізаційних, інтеграційних та мультикультурних перетворень виникає потреба шукати нові джерела формування національної свідомості та самосвідомості, морально-духовної культури українців, потреба ствердити унікальність своєї культури та мови, спираючись на національні традиції і цінності, звертаючись до національних надбань, в даному разі усього плідного доробку не лише світової, а й насамперед вітчизняної педагогічної думки.

У цьому контексті представлено дисертація Галини Миколаївни Шикітки задовольняє вимозі актуальності. У її дослідженні представлено

напрями, методи та форми освітньо-просвітницької діяльності крайових педагогічних товариств Закарпаття (1919–1944 рр.) які сприяли реформуванню системи освіти та виховання на гуманістичних, демократичних та національних засадах. Вивчення досвіду діяльності цих педагогічних товариств може прислужитися у роботі освітньо-виховних установ та громадських організацій України, у виконанні завдань які стоять перед освітою та вихованням дітей та дорослих (навчання протягом життя).

За таких умов дисертантка поставила за мету розкрити освітньо-просвітницьку діяльність педагогічних товариств Закарпаття (1919–1944 рр.) та визначити перспективи використання їх позитивного досвіду в сучасній освітній практиці. Конкретизація завдань обумовила характер і зміст дослідницької роботи, аналіз якої дає підстави зробити висновок, що виконана дисертаційна робота має наукову новизну, теоретичне і практичне значення.

У роботі доцільно використано комплекс методів відповідно до специфіки досліджуваного соціально-педагогічного явища: історико-ретроспективний метод, що допоміг у вивченні наявних матеріалів у хронологічній послідовності для характеристики організаційних та ідейних засад, завдань, напрямів, форм і методів освітньо-просвітницької діяльності педагогічних товариств; пошуково-бібліографічний метод вивчення опублікованих та архівних матеріалів, який уможливив теоретичний аналіз, синтез, систематизацію і класифікацію дібраних джерел; проблемно-хронологічний надав можливість простежити еволюцію актуалізації досліджуваної проблеми в педагогічній періодиці у динаміці і часовій послідовності; метод герменевтичного аналізу джерел, що допоміг у їх коментуванні; метод теоретичного узагальнення для формулювання підсумкових положень та висновків.

Здобувачем вперше висвітлено витoki, суспільні передумови, а також регіональні особливості становлення та розвитку фахових педагогічних громадських організацій на Закарпатті 1919–1944 рр.; визначено й

охарактеризовано основні напрями роботи крайових педагогічних товариств у галузі освіти й шкільництва краю; окреслено зміст і форми просвітницької роботи педагогічних товариств Закарпаття серед дорослого населення; подальшого розвитку отримало висвітлення ролі педагогічних товариств Закарпаття щодо розвитку шкільництва в просвітницько-педагогічному русі першої половини ХХ століття; уточнено і введено до наукового обігу маловідомі та невідомі архівні документи, історичні факти, пов'язані з педагогічною та просвітницькою діяльністю педагогічних товариств Закарпаття 1919–1944 рр.

Робота має достатній обсяг, логічно структурована, написана достатньо добрим науковим стилем. На особливу увагу заслуговує репрезентативна джерельна база дослідження, яка дозволила дисертантці вийти на рівень масштабного висвітлення й аналізу діяльності педагогічних товариств Закарпаття.

Перейдемо до аналізу структури дисертації.

Вступ до роботи містить усі необхідні підрозділи, що відображають актуальність і доцільність обраної теми, мету, завдання, об'єкт, предмет, обґрунтовані хронологічні та територіальні межі, методи дослідження, характеристику джерельної бази, наукову новизну і практичне значення дослідження, висвітлено відомості про апробацію основних положень і результатів дослідження.

У першому розділі дисертації здійснено історіографічний аналіз дослідження проблеми становлення і розвитку педагогічних товариств в Україні у період, починаючи з другої половини ХІХ ст. і протягом першої половини ХХ ст., що засвідчив: що досліджувана наукова проблема, з одного боку, фрагментарно репрезентована у працях українських науковців, а з іншого – немає цілісного, комплексного і всебічного дослідження такого важливого чинника освітнього поступу, як діяльність громадських просвітницьких і педагогічних товариств, що є наслідком професійного єднання учительського загалу в окремо взятому регіоні для

вирішення нагальних питань освіти.

На основі аналізу і систематизації наукової літератури, архівних джерел, дисертанткою розкрито соціокультурні передумови виникнення крайових педагогічних товариств Закарпаття та виділено два періоди – культурно-просвітницький і фахово-педагогічний. Аналіз культурно-освітнього розвитку краю в другій половині XIX – на початку XX століття дав змогу сформуванню картини передумов, які згодом сприяли професійному групуванню педагогічного загалу в межах фахових педагогічних товариств.

Висвітлено створення і розвиток культурно-просвітніх та перших педагогічних товариств Закарпаття наприкінці XIX – на початку XX ст., коли регіон був одним із найбільш відсталих у соціально-економічному розвитку на теренах Австро-Угорської імперії й потерпав від національно-культурного та освітнього гніту внаслідок політики титульної нації. Доведено роль членів товариств у формуванні організаційних засад педагогічних об'єднань на Закарпатті в період кінця XIX ст. – до 1919 р. і пріоритетність освітньо-просвітницького напрямку їх діяльності.

Другий розділ дисертації присвячений характеристиці організаційного становлення й напрямам діяльності крайових педагогічних товариств. Розкрито методи і форми освітньо-просвітницької діяльності крайових педагогічних товариств Закарпаття (1919–1944 рр.).

Аналіз організації та діяльності педагогічних товариств Закарпаття дозволив автору класифікувати крайові педагогічні товариства Закарпаття (1919–1944 рр.) за назвою товариства та специфікою діяльності; визначити ключові методи освітньо-просвітницької діяльності крайових педагогічних товариств Закарпаття та форми їхньої діяльності. Це, на нашу думку, є особливо значущим результатом дисертаційного дослідження, що підтверджує достатній рівень аналітико-синтетичних здібностей дисертанта та вміння працювати в полі історико-педагогічних методів дослідження.

У третьому розділі дисертації доведено, що позитивні надбання у

роботі крайових педагогічних товариств Закарпаття міжвоєнного періоду мають не лише науково-теоретичне значення, а й можуть бути творчо використані у сучасній освітній практиці. Дисертанткою репрезентовано результати навчально-методичної апробації проведеного дослідження у процесі підготовки фахівців у вищих навчальних закладах (Закарпатському інституті післядипломної педагогічної освіти; Ужгородському національному університеті, Мукачівському державному університеті, Карпатському університеті імені Августина Волошина, Закарпатському угорському інституті імені Ференца Ракоці II).

Висновки до розділів виважені, коректно представляють текст розділів, виявляють рівень виконання того чи іншого завдання дослідження.

Виходячи з проведеного Шикіткою Г.М. наукового дослідження, можна вважати, що дисертантка досить ґрунтовно вивчила проблему, ступінь її розробки в історичній та педагогічній літературі.

Теоретичні положення і висновки, що містяться у дисертаційному дослідженні, мають суттєве значення для розвитку педагогічної науки і практики, сприяють збагаченню сучасного історико-педагогічного знання.

Опрацьований матеріал та результати дослідження можуть бути використані для оновлення навчальних курсів історії педагогіки України, історії освіти Закарпаття, краєзнавства, розроблення спецсемінарів і практичних занять у ВНЗ з вивчення регіональної своєрідності Закарпатського регіону, що істотно доповнює знання про багатоманітність культурно-освітнього поступу українців. На основі результатів дослідження Галиною Миколаївною розроблено і впроваджено у педагогічну практику методичні матеріали до вивчення теми «Освітньо-просвітницька діяльність крайових педагогічних товариств Закарпаття (1919–1944 рр.)». Апробований матеріал дослідження стане в нагоді у роботі освітньо-виховних установ і громадських організацій Закарпатської області та України для підготовки відповідних методичних посібників, у написанні курсових та магістерських

робіт.

Водночас із зазначеним вище, вважаємо за необхідне висловити окремі зауваження та побажання щодо представленої дисертаційної роботи:

1. Бажано було б у п. 1.1. «Розвиток наукових досліджень становлення й поступу крайових педагогічних товариств і джерельна база дисертації» проаналізувати матеріали періодичних видань, оскільки у списку використаних джерел їх представлена значна кількість і вони слугували вагомим підґрунтям у написанні дисертації.

2. На нашу думку п. 1.2. «Соціокультурні передумови виникнення крайових педагогічних товариств Закарпаття» та п. 1.3. «Періоди освітньо-просвітницької діяльності товариств і роль педагогів у фаховій інтеграції в другій половині XIX – до 1919 року», в якому висвітлюються історичні віхи становлення товариств, можна було б об'єднати в один підрозділ дисертації.

3. Варто було б, і в основному змісті роботи п. 2.1. «Проблеми становлення й організаційної діяльності крайових педагогічних товариств Закарпаття» і у загальних висновках до дисертації, виокремлюючи вказані періоди освітньо-просвітницької діяльності крайових педагогічних товариств Закарпаття (1919–1944 рр.), окреслити критерії, за якими вони визначені.

4. В бібліографічному описі архівних джерел зустрічаються невідповідності встановленим вимогам.

Однак, висловлені зауваження і побажання стосуються часткових недоліків роботи, тому суттєво не знижують загальної цінності дослідження і не впливають на його загальну позитивну оцінку.

Автореферат і публікації дисертантки у фахових виданнях відповідають змісту дисертаційної роботи. Робота має завершений, цілісний, комплексний характер, є самостійним дослідженням актуальної проблеми історико-педагогічної науки, виконаним на достатньому науковому рівні, має незаперечну новизну, теоретичне і практичне значення.

Дисертаційне дослідження, виконане Шикіткою Г.М. відповідає

вимогам пп. 9, 11, 12,13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567, а його авторка Галина Миколаївна Шикітка заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки.

Офіційний опонент:
доцент кафедри
соціальної педагогіки
та соціальної роботи
Уманського державного
педагогічного університету
імені Павла Тичини,
кандидат педагогічних наук,
доцент

ОСОБИСТИ ПІДПИС	О. М. Шевчук
ЗАСВІДЧУЮ	
Завідувач канцелярії УДПУ	
200	р

Ректор

О. І. Безлюдний